

Sygn. akt I C 4099/22

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 lipca 2023 r.

Sąd Okręgowy w Krakowie I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: sędzia Anna Chmielarz

Protokolant: Patrycja Morawska

po rozpoznaniu w dniu 17 lipca 2023 r. w Krakowie

na rozprawie

sprawy z powództwa **(...) Bank (...) S.A. z siedzibą w W.**

przeciwko **R. S., D. S.**

o zapłatę ewentualnie o zapłatę

oddala powództwo główne i oddala powództwo ewentualne;

zasądza od strony powodowej (...) Bank (...) S.A. z siedzibą w W. na rzecz pozwanych R. S., D. S. do ich majątku objętego wspólnością majątkową małżeńską kwotę 10.817 zł (dziesięć tysięcy osiemset siedemnaście złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu (w tym kwotę 10.800 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego) z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty.

Sędzia Anna Chmielarz

Sygn. akt I C 4099/22

UZASADNIENIE

wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie I Wydział Cywilny

z dnia 17 lipca 2023 r.

Strona powodowa (...) Bank (...) S.A. z siedzibą w W. w pozwie przeciwko R. S. i D. S. wniesionym do Sądu Okręgowego w Krakowie dnia 29 grudnia 2022 r. **wniosła o** zasądzenie solidarnie od pozwanych kwoty 308 377,45 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 5 grudnia 2022 r. do dnia zapłaty, tytułem bezpodstawnego wzbogacenia strony pozwanej kosztem Banku odpowiadającego wartości świadczenia Banku (zwrot wartości niepieniężnego świadczenia Banku) na podstawie umowy kredytu hipotecznego (...) nr (...) (...) z dnia 26 marca 2008 r. oraz zaniechania żądania zwrotu tych środków w okresie wskazanym w uzasadnieniu pozwu **ewentualnie** – zasądzenie ww. kwot w częściach równych, tj. po 154 188,72 zł od każdego z pozwanych, wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 5 grudnia 2022 r. do dnia zapłaty. Jako podstawę roszczenia Bank wskazał art. 405 k.c. w zw. z art. 410 k.c. W ocenie Banku korzyść majątkowa pozwanych przybiera postać oszczędzenia wydatków, które w przeciwnym wypadku strona pozwana musiałaby poczynić ze swego majątku na pokrycie kosztów uzyskania kapitału w PLN na cele mieszkaniowe.

Powód sformułował również **żądania ewentualne** i wniósł o zmianę wysokości świadczenia (ukształtowanie) w ten sposób, że kwota należności Banku od strony pozwanej z tytułu rozliczenia nieważności bądź bezskuteczności umowy kredytu powinna być poddana waloryzacji sądowej w ten sposób, że poza roszczeniem o zwrot środków wypłaconych przy uruchomieniu kredytu w ich wysokości nominalnej (556 756,56 zł) powodowi przysługuje dodatkowe świadczenie w kwocie 384 884,25 zł wynikającej z istotnej zmiany siły nabywczej pieniądza (waloryzacji kwoty środków udostępnionych stronie pozwanej).

Powodowy Bank na uzasadnienie swojego żądania podniósł, że pomiędzy stronami zapadł prawomocny wyrok Sądu II instancji, zasądający na rzecz kredytobiorców od Banku dochodzoną kwotę z uwzględnieniem podniesionego przez Bank zarzutu zatrzymania. Sąd II instancji przesłankowo stwierdził nieważność umowy kredytu i wskazał, że rozliczenie roszczeń z tej umowy powinno nastąpić w oparciu o teorię dwóch kondykcji. Strona pozwana jest dłużnikiem Banku i odmawia zapłaty, stąd konieczność wytoczenia powództwa w tym zakresie. Roszczenie ewentualne dotyczy natomiast waloryzacji kwoty środków udostępnionych pozwanym.

Powód wezwał stronę pozwaną do zapłaty kwoty dochodzonej pozwem w terminie miesiąca od dnia doręczenia wezwania, co nastąpiło 4 listopada 2021 r. Wyznaczony termin upłynął w dniu 4 grudnia 2021 r. Pozwani pomimo wezwania do dobrowolnego spełnienia świadczenia nie rozliczyli się z powodem w zakresie przysługujących mu roszczeń restytucyjnych związanych z unieważnieniem umowy kredytu, w tym będących następstwem korzystania z kapitału kredytu.

Bank wnosił równocześnie o zawieszenie niniejszego postępowania do czasu ostatecznego zakończenia sprawy z powództwa strony pozwanej będącego aktualnie na etapie postępowania kasacyjnego przed Sądem Najwyższym (sygn. akt I CSK 6021/22)

Bank wskazał, że przed wytoczeniem powództwa dokonał rozliczenia wierzytelności zasądzonych w prawomocnym wyroku Sądu II instancji z wierzytelnością o zwrot świadczenia wypłaconego przez Bank, nie mniej strona pozwana nie dokonała zapłaty tytułem bezpodstawnego wzbogacenia kosztem Banku, pomimo, że korzysta od marca 2008 r. do maja 2022 r. z usługi finansowej świadczonej przez Bank.

Pozwani R. S., D. S. w **odpowiedzi na pozew** (k. 102) wnieśli o oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powoda na rzecz pozwanych łącznie (do niepodzielnej ręki) zwrotu kosztów postępowania wraz z należnymi odsetkami ustawowymi za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego liczonymi od dnia uprawomocnienia się orzeczenia, którym je zasądzone do dnia zapłaty, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Pozwani zarzucili, bezpodstawność żądania Banku tytułem „bezpodstawnego wzbogacenia strony pozwanej kosztem banku odpowiadającego wartości świadczenia Banku wypłaconego na podstawie umowy kredytu (...) oraz zaniechania żądania zwrotu tych środków w okresie wskazanym w uzasadnieniu pozwu” zarówno co do zasady, jak i co do wysokości, a także bezpodstawność żądania ewentualnego pozwu o dokonanie przez Sąd waloryzacji i o zapłatę wartości wzbogacenia/waloryzacji, braku zubożenia powoda jako podstawowego warunku roszczenia z art. 410 k.c. w zw. z art. 405 k.c. (braku zubożenia przedsiębiorcy).

Pozwani zarzucili, że skutek potrącenia (zaakceptowanego przez Bank) dokonali z Bankiem rozliczenia kwoty wypłaconego im kapitału jeszcze przed wniesieniem niniejszego pozwu, natomiast dalsze roszczenia Banku (poza zwrotem nominalnie wypłaconych kwot) są bezzasadne. Pozwani przyznali, że zawarli umowę, umowa jest nieważna i zakończyło się prawomocnym orzeczeniem postępowanie sądowe w którym zasądzone na rzecz pozwanych (tam powodów) dochodzone kwoty i przesłankowo ustalono nieważność umowy. Pozwani zarzucili sprzeczność żądań formułowanych przez Bank ze stanowiskiem Rzecznika TSUE sformułowanym w opinii z dnia 16 lutego 2023 r. (do sprawy C-520/21), stanowi próbę obejścia zakazu waloryzacji sądowej z art. 458¹ § 4 k.c., jest sprzeczne z zasadami współżycia społecznego i prowadzi do pokrzywdzenia konsumenta, sprzeczne jest z postanowieniami dyrektywy 93/13.

Pozwani wnieśli o oddalenie wniosku Banku o zawieszenie postępowania do czasu rozpoznania skargi kasacyjnej powoda od orzeczenia Sądu Apelacyjnego w sprawie wytoczonej Bankowi przez kredytobiorców.

W złożonej dnia 15 maja 2023 r. **replie na odpowiedź na pozew** (k.130) powodowy Bank podtrzymał żądanie pozwu. Wskazał, iż **nie kwestionuje zarzutu potrącenia w zakresie rozliczenia wierzytelności Banku o zwrot wypłaconych środków tytułem umowy kredytu z wierzytelnościami kredytobiorców wpłacanych tytułem rat kapitałowo-odsetkowych, bo strony rozliczyły te wierzytelności przed wszczęciem postępowania i nie są one jego przedmiotem.**

Postanowieniem z dnia 16 czerwca 2023 r. (k.133) Sąd oddalił wniosek powodowego Banku o zawieszenie postępowania do czasu zakończenia postępowania kasacyjnego toczącego się przed Sądem Najwyższym sygn. akt I CSK 6021/22.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Dnia 26 marca 2008 r. pozwani zawarli z powodem (...) S.A. z siedzibą w W. umowę kredytu „Kredyt hipoteczny (...) nr (...) (...). Powód na podstawie przedmiotowej umowy udzielił pozwany kredyt w wysokości 256 157,13 CHF na okres 30 lat. Kredyt został udzielony na nabycie i dokończenie budowy domu jednorodzinnego usytuowanego w P. przy ul. (...). Zabezpieczeniem kredytu były m.in. hipoteka zwykła w kwocie 256 157,13 CHF oraz hipoteka kaucyjna do kwoty 128 080 CHF na kredytowanej nieruchomości (§ 2 ust. 1 i 2, § 4 ust. 1 oraz § 7 ust. 1 Części Szczegółowej Umowy).

Kredyt miał być wypłacony do dnia 15 maja 2008 r. w transzach, przelewem na rachunek zbywcy nieruchomości oraz kredytobiorcy (§ 6 ust. 1-3 CSU). Na finansowanie zobowiązań w Rzeczypospolitej Polskiej kredyt mógł być wypłacony tylko w walucie polskiej. W takim przypadku bank stosował kurs kupna dla dewiz obowiązujący w (...) S.A. w dniu realizacji zlecenia płatniczego, wg aktualnej Tabeli kursów (§ 4 ust. 1 i 2 Części Ogólnej Umowy).

Splata kredytu następowała w annuitetowych ratach kapitałowo-odsetkowych do dnia 1 marca 2038 r., przy czym do dnia 31 maja 2008 r. kredytobiorcy korzystali z karencji w spłacie kapitału kredytu (§ 7 ust. 1 i 2 CSU). Splata następowała w drodze potrącania przez bank wierzytelności pieniężnych z tytułu kredytu z wierzytelnościami pieniężnymi kredytobiorcy z tytułu środków pieniężnych zgromadzonych na rachunku ROR (§ 21 ust. 1 COU). W takim przypadku środki z rachunku bank pobierał w walucie polskiej w wysokości stanowiącej równowartość kwoty kredytu lub raty spłaty kredytu w walucie wymiennej, w której udzielony był kredyt, przy zastosowaniu kursu sprzedaży dla dewiz, obowiązującego w (...) S.A. w dniu, o którym mowa w § 7 ust. 5 CSU, wg aktualnej tabeli kursów (§ 22 ust. 2 pkt 1 COU).

Kredytobiorcy oświadczyli, że zostali poinformowani, iż ponoszą ryzyko zmiany kursów waluty, polegające na wzroście wysokości zadłużenia z tytułu kredytu oraz wysokości rat kredytu, wyrażonych w walucie polskiej, przy wzroście kursów waluty kredytu oraz ryzyko stopy procentowej, polegające na wzroście raty spłaty przy wzroście stawki referencyjnej (§ 11 ust. 2 CSU). Pomimo zawarcia umowy kredytu z udziałem waluty obcej wypłata musiała być zrealizowana w polskim złotym, gdyż dotyczyła finansowania zobowiązań krajowych. Oprocentowanie takiego kredytu było niższe niż oprocentowanie kredytu bez udziału waluty obcej.

W dniu podpisania umowy kredytowej kredytobiorcy nie wiedzieli, jaką kwotę w polskich złotych otrzymają, gdyż nie mieli możliwości aby ustalić jaki kurs franka szwajcarskiego ustali bank w dniu wypłaty kredytu. O wysokości wypłaty kredytobiorcy mieli się dowiedzieć w dniu wypłaty. Kredytobiorcy nie mieli żadnego wpływu na ustalenie kursu franka szwajcarskiego dla celów realizacji umowy kredytu.

W umowie kredytowej nie było żadnego ograniczenia banku w ustalaniu kursu franka szwajcarskiego dla celów realizacji umowy kredytu, a kurs ten mógł się zmieniać nawet kilkukrotnie w ciągu dnia.

Dowód: umowa kredytu z załącznikami (k. 21-29).

Dnia 1 lutego 2008 r. pozwani kupili od P. i E. P. nieruchomość zabudowaną domem mieszkalnym, położoną w P.. Umowa została zawarta pod warunkiem, że Agencja Nieruchomości Rolnych Oddział Terenowy w O. nie skorzysta z prawa pierwokupu. Cena nieruchomości została ustalona na 500 000 zł, przy czym pozwani wpłacili 50 000 zł tytułem jej części, zobowiązując się do zapłaty pozostałej części przyznany im kredytem, przy podpisaniu umowy przenoszącej własność. Umowę przenoszącą własność nieruchomości pozwani zawarli dnia 28 marca 2008 r.

Dowód: akt notarialny Rep. A nr (...) (k. 30#32), akt notarialny Rep. A nr (...) (k. 33-35).

Z kwoty kredytu Bank pobrał 768,47 CHF prowizji za jego udzielenie. Pozostałe środki zostały wypłacone w transzach w łącznej kwocie 555 031,81 zł (po przeliczeniu (...) na PLN). Powód pobrał 2 080,54 zł tytułem składek ubezpieczenia kredytowanego wkładu własnego oraz 22 544,85 zł tytułem składki ubezpieczenia od utraty pracy. Koszt ubezpieczenia pomostowego (do czasu ustanowienia hipoteki) ponoszony był w racie odsetkowej.

W okresie od dnia 1 września 2009 r. do dnia 3 czerwca 2019 r. pozwani spłacili 113 712,58 zł oraz 65 118,31 CHF.

Dowód: dyspozycje wypłaty kredytu (k. 36-40), informacja banku (k. 41), zaświadczenie banku (k. 42-46), zeznania pozwanego D. S. (k.146), zeznania pozwanej R. S. (k.146v).

Pozwani pozwem z sierpnia 2019 r. wnieśli o zasądzenie od powoda 113 712,58 zł oraz 65 118,31 CHF wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 21 sierpnia 2019 r. – z uwagi na nieważność umowy kredytu. Sąd Okręgowy w Warszawie wyrokiem z dnia 11 grudnia 2020 r. w sprawie o sygn. akt II C 1327/19 oddalił powództwo.

Na skutek apelacji powodów (tu pozwanych) Sąd Apelacyjny w Warszawie wyrokiem z dnia 31 marca 2022 r. w sprawie o sygn. akt V ACa 162/21 zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że zasądził od (...) S.A. na rzecz R. S. i D. S. kwoty 113 712,58 zł oraz 65 118,31 CHF wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 22 stycznia 2022 r. do dnia 1 marca 2022 r., zastrzegając, iż zapłata przez (...) S.A. nastąpi za jednoczesnym zaoferowaniem przez powodów (tu pozwanych) na rzecz banku kwoty 556 714,82 zł. Obowiązek pokrycia kosztów procesu za obie instancje został włożony na pozwanego (tu powoda).

Sąd ustalił, że umowa kredytu zawiera klauzule niedozwolone, co skutkuje nieważnością umowy i uzasadnia rozliczenie stron w oparciu o przepisy o nienależnym świadczeniu. Uwzględnił jednocześnie podniesiony przez Bank zarzut zatrzymania.

Dowód: wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z 11.12.2020 r. sygn.. akta II C 1327/19 wraz z uzasadnieniem (k. 47#58), wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 31.03.2022 r. sygn. akt V ACa 162/21 wraz z uzasadnieniem (k. 59-70), zeznania pozwanego D. S. (k.146), zeznania pozwanej R. S. (k.146v).

Dnia 24 maja 2022 r. pozwani złożyli oświadczenie o potrąceniu wierzytelności przysługującej im względem (...) S.A. w kwocie 170 641,56 zł i 93 616,38 CHF z wierzytelnością, jaką Bank posiadał wobec nich w kwocie 556 714,82 zł. Na skutek powyższego wierzytelność banku całkowicie wygasła, zaś pozwanym pozostało 5 621,17 CHF. Wezwali zatem Bank do zapłaty ww. kwoty w terminie 7 dni od dnia otrzymania pisma. Doręczono je powodowi dnia 26 maja 2022 r.

Powód pismem z 10 października 2022 r. wezwał pozwanych do zapłaty kwoty 876 614,75 zł w terminie miesiąca od doręczenia pisma. Wezwania do zapłaty zostały doręczone powodom dnia 4 listopada 2022 r. Kwota określona w przedmiotowym wezwaniu obejmowała świadczenie – 557 315,20 zł - kwota całego wypłaconego kapitału oraz 319 299,55 zł - kwota stanowiąca wartość świadczenia spełnionego na rzecz pozwanych polegającego na umożliwieniu pozwanym korzystania z kapitału Banku.

W odpowiedzi na powyższe pozwani poinformowali powoda, że oświadczeniem z dnia 24 maja 2022 r. dokonali potrącenia przysługującej im wierzytelności z wierzytelnością banku o zwrot kwoty wypłaconego kapitału, na skutek czego wierzytelność pozwanego została zaspokojona w całości. Wskazali jednocześnie, że kwestionują żądanie przez

bank zapłaty tzw. wynagrodzenia za korzystanie z kapitału. Pismo pozwanych doręczono powodowi dnia 10 listopada 2022 r.

W piśmie z dnia 29 grudnia 2022 r. powód poinformował, iż potrącenie zostało zrealizowane w dniu 28 grudnia 2022 r., a w wyniku jego realizacji kwota 3 760,66 CHF została przekazana na wskazany przez pozwanych rachunek. Bank nie uwzględnił odsetek nienależnych za opóźnienie. Wskazał, iż wezwanie do zapłaty wystosował, aby uchronić się przed ewentualnym przedawnieniem roszczeń.

Dowód: wezwanie do zapłaty z 10.10.2022 r. wraz z załącznikami (k. 71-74), potwierdzenia nadania (k. 75-76), potwierdzenia doręczenia (k. 77-78), kalkulacje powoda (k. 79-90), odpowiedź na wezwanie do zapłaty (k. 121) z potwierdzeniem doręczenia (k. 122), oświadczenie o potrąceniu wierzytelności (k. 123) z potwierdzeniem nadania (k. 124) i doręczenia (k. 124 v.-125), informacja banku (k. 126), zeznania pozwanego D. S. (k.146), zeznania pozwanej R. S. (k.146v).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie dokumentów zgromadzonych w aktach sprawy, wskazanych wyżej jako dowody, których autentyczność i wiarygodność nie budziła wątpliwości Sądu i nie była kwestionowana przez strony. Sąd uwzględnił również zeznania pozwanych uznając je za jasne, spójne i wiarygodne.

W odniesieniu do dokumentów strony nie zakwestionowały rzetelności ich sporządzenia. Podobnie i Sąd badając te dokumenty z urzędu, nie dopatrzył się w nich niczego, co uzasadniałoby powzięcie jakichkolwiek wątpliwości co do ich wiarygodności i mocy dowodowej, dlatego stanowiły podstawę dla poczynionych w sprawie ustaleń. Zapadłe pomiędzy stronami wyroki sądowe stanowiły podstawę stanu faktycznego objętego tymi orzeczeniami oraz dokonany przez strony w ich następstwie rozliczeniami odnośnie wypłaconego przez Bank kapitału i dokonanych przez kredytobiorców wpłat.

W przedmiotowej sprawie nie było pomiędzy stronami sporu o fakt dokonanego rozliczenia w zakresie kapitału i wpłat, a hipoteka na nieruchomości została wykreślona. Zeznania pozwanych były logiczne i spójne, a w konsekwencji nie budziły wątpliwości Sądu. Sąd uznał zeznania pozwanych za wiarygodne w całości. Znajdowały one również potwierdzenie w pozostałym zgromadzonym w sprawie materiale dowodowym.

Sąd pominął dowód z opinii biegłego sądowego z zakresu finansów, księgowości i bankowości (k. 133) mając na względzie zebraną w sprawie dokumentację. Okoliczności, na jakie miał zostać przeprowadzony ten dowód nie miały znaczenia w ocenie Sądu meriti dla rozstrzygnięcia sprawy z przyczyn prawnych opisanych poniżej.

Czyniąc ustalenia faktyczne, Sąd uwzględnił także zgodne twierdzenia stron w trybie art. 229 k.p.c. oraz twierdzenia strony, którym przeciwnik nie przeczył w trybie art. 230 k.p.c.

Sąd zważył, co następuje:

Zarówno powództwo główne, jak i powództwo ewentualne, podlegały oddaleniu w całości.

W przedmiotowej sprawie żądanie główne Banku dotyczyło zapłaty przez pozwanych kwoty wyliczonej i nazwanej przez Bank jako kwoty „bezpodstawnego wzbogacenia strony pozwanej kosztem Banku odpowiadającego wartości świadczenia Banku wypłaconego na podstawie umowy kredytu (...) oraz zaniechania żądania zwrotu tych środków w okresie od marca 2008 r. do maja 2022 r.”, natomiast żądanie ewentualne dotyczyło dokonania przez Sąd waloryzacji wartości jaką przedstawia umożliwienie stronie pozwanej korzystania z kapitału i zasądzenia jej ekwiwalentu. Podstawa żądania głównego wskazana została przez Bank w art. 405 k.c. w zw. z art. 410 k.c., natomiast podstawa żądania ewentualnego w art. 358¹ § 3 k.c.

Sąd orzekający w niniejszej sprawie nie podziela argumentacji powodowego Banku, aby na gruncie przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu, bądź to przepisów dotyczących waloryzacji świadczenia istniały przepisy

usprawiedliwiająca żądanie od konsumentów zapłaty kwot przewyższających wartość nominalnej kwoty wypłaconego przez Bank kapitału kredytu oraz odsetek ustawowych za opóźnienie od dnia wezwania do zapłaty.

W ocenie Sądu, skoro nieważność umowy kredytu wynika z zachowania powodowego Banku, który zastosował w umowie nieuczciwe warunki – co zostało przesądzone prawomocnym orzeczeniem Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 31 marca 2022 r. (V ACa 162/21), należy wykluczyć czerpanie przez Bank korzyści ze swego zachowania, które jest sprzeczne nie tylko z dyrektywą 93/13, lecz również z wymogami dobrej wiary i dobrych obyczajów. Przyznanie korzyści przedsiębiorcom, którzy skorzystali z nieuczciwych warunków, byłoby również sprzeczne z koniecznością zachowania odstrasżającego skutku zakazu stosowania takich warunków przewidzianego w dyrektywie 93/13. Zasadę pewności prawa należy rozumieć w ten sposób, że jeżeli umowa kredytu zostanie uznana za nieważną w całości, obie strony są zobowiązane do zwrotu wszystkich świadczeń pieniężnych spełnionych w wykonaniu tej umowy, z wyłączeniem wszelkich innych dodatkowych roszczeń.

Odnosząc się do odstrasżającego skutku zamierzonego przez art. 7 ust. 1 dyrektywy 93/13 należy wskazać, że możliwość uznania formułowania przez przedsiębiorcę roszczeń wykraczających poza zwrot kwot faktycznie wypłaconych konsumentom tytułem kredytu,

(a także, ewentualnie poza zapłatę ustawowych odsetek za zwłokę od dnia wezwania do zapłaty), mogłaby przyczynić się do **zachęcenia przedsiębiorców do włączania nieuczciwych warunków** do umów zawieranych z konsumentami, skoro pomimo zastosowania przez nich w umowie nieuczciwych zapisów, nadal otrzymywaliby utracone na skutek upadku umowy profity. W ocenie Sądu orzekającego przyjęcie środków, takich jak roszczenia banku sformułowane w niniejszej sprawie, wykraczające poza zwrot nominalnej kwoty kapitału wypłaconej konsumentom (a także poza zapłatę ustawowych odsetek za zwłokę od dnia wezwania do zapłaty) **mogłoby zostać uznane za sprzeczne z zasadą pewności prawa**, ponieważ nie stanowiłoby wprowadzenia w życie zakazu stosowania nieuczciwych warunków przewidzianego w dyrektywie 93/13. Zgodnie z **zasadą proporcjonalności**, która stanowi ogólną zasadę prawa Unii, przepisy krajowe wykonujące to prawo nie mogą wykraczać poza to, co jest konieczne do osiągnięcia zamierzonych celów (wyrok TSUE z dnia 8 grudnia 2022 r., w sprawie C-799/21, EU:C:2022:973, pkt 34).

Utrata przez przedsiębiorcę-Bank korzyści, które są związane z umową kredytu, a to odsetek stanowiących wynagrodzenie za korzystanie z kapitału jest sankcją, zaś sankcja ze swej istoty jest dolegliwa, albowiem inaczej nie odniesie związanego z nią skutku. Podnoszone natomiast niejednokrotnie argumenty o nieproporcjonalności sankcji nieważności umowy i związanych z nią skutków są o tyle bezzasadne, że art. 7 ust. 1 dyrektywy 93/13 nie operuje pojęciem sankcji czy środków proporcjonalnych, lecz pojęciem „stosownych i skutecznych środków mających na celu zapobieganie dalszemu stosowaniu nieuczciwych warunków w umowach zawieranych przez sprzedawców lub dostawców z konsumentami”. W postanowieniu z dnia 22 września 2022 r. (I CSK 2422/22) Sąd Najwyższy wskazał, że „bez znaczenia przy tym pozostaje, czy na skutek stwierdzenia nieważności doszło do zachwiania równowagi stron umownych. Po pierwsze równowaga ta nie występowała już ab initio, skoro stwierdzono abuzywność postanowienia umownego, po drugie w orzecznictwie TSUE podkreśla się, że orzeczenie wydane na podstawie przepisów odnoszących się do niedozwolonych klauzul w umowach konsumenckich spełnia również funkcję odstrasżającą przedsiębiorcę od stosowania takich klauzul w obrocie”.

Dokonując oceny dopuszczalności takiego roszczenia powodowego Banku uwzględnił Sąd również stanowisko zajęte przez TSUE w wyroku z dnia 27 stycznia 2021 r. (C#229/19 i C#289/19, ECLI:EU:C:2021:68), w którym Trybunał wskazał, że „dyrektywa 93/13 sprzeciwia się temu, aby - po uznaniu za nieuczciwy warunku przewidującego zapłatę odszkodowania na rzecz przedsiębiorcy w wypadku niewykonania przez konsumenta ciężących na nim obowiązków umownych - przedsiębiorca mógł dochodzić ustawowego odszkodowania przewidzianego w przepisie prawa krajowego o charakterze dyspozytywnym, który miałby zastosowanie w braku wspomnianego warunku. **Konsekwencje, jakie prawo krajowe wiąże z nieważnością umowy, nie mogą bowiem naruszać skuteczności przepisów dyrektywy 93/13 i stać w sprzeczności z celami, o których realizację ta dyrektywa zabiega.** Celem tej dyrektywy jest ochrona konsumentów. Nie wymaga ona natomiast przyznawania

przedsiębiorcom określonego poziomu ochrony na wypadek upadku całej umowy, który wynika z posługiwania się przez nich nieuczciwymi warunkami umownymi”.

Podobne stanowisko Trybunał zajął w wyroku z dnia 12 stycznia 2023 r. (w sprawie C - 395/21, ECLI:EU:C:2023:14, pkt 67), w którym stwierdził, że „art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, że w przypadku gdy umowa o świadczenie usług prawnych zawarta między adwokatem a konsumentem nie może dalej obowiązywać po wyłączeniu z niej warunku uznanego za nieuczciwy, który ustala cenę usług zgodnie z zasadą stawki godzinowej, a usługi te zostały wykonane, to nie stoją one na przeszkodzie temu, by sąd krajowy przywrócił sytuację, w jakiej znajdowałby się konsument w braku tego warunku, nawet jeśli skutkuje to nieotrzymaniem wynagrodzenia przez przedsiębiorcę. W przypadku gdyby unieważnienie umowy w całości naraziło konsumenta na szczególnie niekorzystne konsekwencje, czego zbadanie należy do sądu odsyłającego, przepisy te nie stoją na przeszkodzie temu, by sąd krajowy zarządził skutkom nieważności wspomnianego warunku poprzez zastąpienie go przepisem prawa krajowego o charakterze dyspozytywnym lub mającym zastosowanie w przypadku porozumienia stron tej umowy. **Przepisy te stoją natomiast na przeszkodzie temu, aby sąd krajowy zastąpił niedozwolony warunek, którego nieważność stwierdzono, sądowym oszacowaniem poziomu wynagrodzenia należnego za wspomniane usługi”.**

W wyroku TSUE z dnia 15 czerwca 2023 r. wydanego w sprawie C-520/21 (ECLI:EU:C:2023:478) Trybunał ostatecznie przesądził, że „W kontekście uznania umowy kredytu hipotecznego za nieważną w całości ze względu na to, że nie może ona dalej obowiązywać po usunięciu z niej nieuczciwych warunków, **art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r.** w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich należy interpretować w ten sposób, że:

– nie stoją one na przeszkodzie wykładni sądowej prawa krajowego, zgodnie z którą konsument ma prawo żądać od instytucji kredytowej rekompensaty wykraczającej poza zwrot miesięcznych rat i kosztów zapłaconych z tytułu wykonania tej umowy oraz poza zapłatę ustawowych odsetek za zwłokę od dnia wezwania do zapłaty, pod warunkiem poszanowania celów dyrektywy 93/13 i zasady proporcjonalności, oraz

– **stoją one na przeszkodzie wykładni sądowej prawa krajowego, zgodnie z którą instytucja kredytowa ma prawo żądać od konsumenta rekompensaty wykraczającej poza zwrot kapitału wypłaconego z tytułu wykonania tej umowy oraz poza zapłatę ustawowych odsetek za zwłokę od dnia wezwania do zapłaty**” (pkt 85 sentencji).

Powyższe orzeczenie Trybunał wydał odpowiadając na pytanie prejudycjalne Sądu Rejonowego dla Warszawy-Śródmieścia w Warszawie, który zapytał:

„Czy art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 [dyrektywy 93/13], a także zasady skuteczności, pewności prawa i proporcjonalności należy interpretować w ten sposób, że stoją one na przeszkodzie wykładni sądowej przepisów krajowych, zgodnie z którą w przypadku uznania, że umowa kredytu zawarta przez bank i konsumenta jest od początku nieważna z powodu zawarcia w niej nieuczciwych warunków umownych, strony oprócz zwrotu pieniędzy zapłaconych w wykonaniu tej umowy (bank – kapitału kredytu, konsument – rat, opłat, prowizji i składek ubezpieczeniowych) oraz odsetek ustawowych za opóźnienie od chwili wezwania do zapłaty, mogą domagać się także **jakichkolwiek innych świadczeń**, w tym należności (**w szczególności wynagrodzenia, odszkodowania, zwrotu kosztów lub waloryzacji świadczenia**) z tytułu tego, że:

1. spełniający świadczenie pieniężne został czasowo pozbawiony możliwości korzystania ze swoich pieniędzy, przez co utracił możliwość zainwestowania ich i osiągnięcia dzięki temu korzyści,
2. spełniający świadczenie pieniężne poniósł koszty obsługi umowy kredytu i przekazania pieniędzy drugiej stronie,
3. otrzymujący świadczenie pieniężne odniósł korzyść polegającą na tym, że mógł czasowo korzystać z cudzych pieniędzy, w tym mógł je zainwestować i dzięki temu uzyskać korzyści,

4. otrzymujący świadczenie pieniężne czasowo miał możliwość korzystania z cudzych pieniędzy nieodpłatnie, co byłoby niemożliwe w warunkach rynkowych,

5. wartość nabywcza pieniędzy spadła na skutek upływu czasu, co oznacza realną stratę dla spełniającego świadczenie pieniężne,

6. czasowe udostępnienie pieniędzy do korzystania może zostać potraktowane jako spełnienie usługi, za którą spełniający świadczenie pieniężne nie otrzymał wynagrodzenia”.

Skoro zatem na tak zadane pytanie, w którego treści pytający Sąd zawarł wszelkie możliwe poza zwrotem kapitału świadczenia, bez względu na ich nazwę i konstrukcję Trybunał odpowiedział negatywnie, żądania Banku sformułowane w niniejszej sprawie muszą zostać ocenione jako niezasadne, co dotyczy zarówno żądania głównego jak i ewentualnego.

Analizując powyższe judykaty TSUE oraz obowiązujące przepisy prawa uznał Sąd, iż w polskim porządku prawnym brak jest tego rodzaju rozwiązań prawnych, które zezwalałyby na przyznanie przedsiębiorcy dalszych, poza zwrotem wypłaconego kapitału, świadczeń. Podstawy prawne wskazane przez powodowy Bank na uzasadnienie zgłaszanych żądań nie spełniają warunków wyznaczonych linią orzecniczą Trybunału.

W tym miejscu zauważyć należy, że ochrona konsumentów zagwarantowana dyrektywą 93/13 nie kończy się wraz z unieważnieniem umowy, albowiem w wypadku unieważnienia umowy zawartej między konsumentem a przedsiębiorcą ze względu na nieuczciwy charakter jednego z jej warunków do państw członkowskich należy uregulowanie, w drodze ich prawa krajowego, skutków tego unieważnienia, z poszanowaniem ochrony przyznanej konsumentowi przez tę dyrektywę, w szczególności poprzez zagwarantowanie przywrócenia sytuacji prawnej i faktycznej, w jakiej konsument ten znajdowałby się w braku takiego nieuczciwego warunku (wyrok TSUE z dnia 16 marca 2023 r., w sprawie C - 6/22, ECLI:EU:C:2023:216, pkt 33).

Trzeba też pamiętać o przewidzianym w art. 358¹ § 4 k.c. istotnym ograniczeniu żądania waloryzacji sądowej. Waloryzacji nie mogą bowiem żądać ci przedsiębiorcy, wierzyciele lub dłużnicy, którzy prowadzą przedsiębiorstwo w znaczeniu przedmiotowym (art. 55¹ k.c.), gdy świadczenie pozostaje w związku z prowadzeniem przedsiębiorstwa. Powodowy Bank jako przedsiębiorca nie może zatem domagać się waloryzacji sądowej udzielonego przez siebie w ramach swej działalności kredytu.

Jak wskazał Sąd Apelacyjny w Białymstoku w wyroku z dnia 14 grudnia 2017 r.

(I ACa 447/17) „waloryzacji nie mogą żądać ci przedsiębiorcy, wierzyciele lub dłużnicy, którzy prowadzą przedsiębiorstwo w znaczeniu przedmiotowym, gdy świadczenie pozostaje w związku z prowadzeniem przedsiębiorstwa. Powodowy bank jako przedsiębiorca nie może zatem domagać się waloryzacji sądowej udzielonego przez siebie w ramach swej działalności kredytu”.

Profesjonalny podmiot obrotu gospodarczego, jakim jest przedsiębiorca - Bank, zobligowany jest do należytej dbałości o własne interesy, natomiast klauzula waloryzacyjna przeznaczona jest dla podmiotu ekonomicznie słabszego. Fakt, że w umowie kredytowej przygotowanej przez Bank zostały przewidziane klauzule waloryzacyjne, które następnie okazały się nieuczciwe, nie nakłada zatem na Sąd obowiązku poszukiwania innych, zgodnych z prawem rozwiązań.

Z tych wszystkich przyczyn żądanie powodowego Banku o zwrot wartości wzbogacenia konsumenta (zwrot wartości świadczenia niepieniężnego konsumenta) w kwocie 308 377,45 zł tytułem bezpodstawnego wzbogacenia pozwanych kosztem Banku oparte o treść art. 405 k.c. oraz żądanie waloryzacji roszczenia o zwrot świadczenia w postaci wypłaconych środków przesłankami z art. 358¹ § 3 k.c.- jest zdaniem Sądu niedopuszczalne. Jak już też wspomniano upadek umowy i zawartych w niej klauzul waloryzacyjnych został spowodowany nieuczciwym działaniem przedsiębiorcy - powodowego Banku, który musi ponieść konsekwencje swego działania. Upadek umowy i zwrot nominalnie wypłaconych przez strony kwot przywraca pod względem prawnym i faktycznym sytuację

konsumenta, w której znajdowałby się on w sytuacji braku tej umowy, a nadto, nie zagraża realizacji odstrasającego skutku zamierzonego w dyrektywie 93/13.

Reasumując, argumentacja powodowego Banku wskazująca na konieczność zastosowania przez Sąd innych mierników waloryzacyjnych – z uwagi na upadek klauzul waloryzacyjnych zawartych w umowie - i to na potrzebę uzyskania przez przedsiębiorcę korzyści których został pozbawiony na skutek upadku umowy – nie zasługuje na uwzględnienie. Prowadzenie na te fakty w związku z tym postępowania dowodowego poprzez przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego sądowego z zakresu bankowości i finansów, nie mogło zostać uwzględnione.

Wniosek powoda o zawieszenie postępowania do czasu rozpoznania przez Sąd Najwyższy kasacji Banku od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 31 marca

2022 r. (V ACa 162/21) nie mógł zostać uwzględniony, skoro powyższy wyrok jest prawomocny, a żądania stron nieważnej umowy zgodnie z teorią dwóch kondykcji są od siebie niezależne.

Z powyższych względów zarówno roszczenie główne, jak i ewentualne, dochodzone w niniejszej sprawie zostały oddalone o czym orzeczono w **pkt I** wyroku kierując się zasadą wykładni zgodnej wymagającej, by sądy krajowe czyniły wszystko, co leży w zakresie ich kompetencji, uwzględniając wszystkie przepisy prawa krajowego i stosując uznane w porządku krajowym metody wykładni, by zapewnić pełną skuteczność dyrektywy 93/13 i dokonać rozstrzygnięcia zgodnego z realizowanymi przez nią celami (wyrok TSUE z dnia 6 listopada 2018 r., w sprawie C#684/16, pkt 59, EU:C:2018:874 i przytoczone tam orzecznictwo).

O kosztach procesu Sąd orzekł w **pkt II** wyroku na podstawie art. 98 § 1 i § 3 k.p.c., zasądzając od powodowego Banku na rzecz pozwanych – do ich majątku objętego wspólnością majątkową małżeńską - kwotę 10 817 zł. Powodowy Bank przegrał sprawę w całości, zatem obciążał go obowiązek zwrotu kosztów procesu poniesionych przez pozwanych. Ich wysokość to kwota 10 817 zł na którą to sumę złożyła się opłata skarbową od pełnomocnictwa w wysokości 17 zł oraz wynagrodzenie pełnomocnika powodów w osobie adwokata w wysokości 10 800 zł. Zostało ono ustalone na podstawie § 2 pkt 7 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. poz. 1800 ze zm.). Ponadto stosownie do art. 98 § 1¹ k.p.c. Sąd zasądził odsetki ustawowe za opóźnienie, za czas od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty.

Sędzia Anna Chmielarz

Sekretariat, proszę:

(...) (...) (...) S. K.;

(...)

(...)

pełn. pozwanych

K. (...) (...) (...)

K., 7 sierpnia 2023 r. Sędzia Anna Chmielarz